

Хоролець Д.О.

здобувачка вищої освіти 2 курсу спеціальності 024 «Хореографія»
Бердянського державного педагогічного університету

Науковий керівник: Мартиненко О.

доцентка

ТВОРЧА СПАДЩИНА ВИДАТНОГО ФОЛЬКЛОРИСТА ЗАПОРІЗЬКОГО КРАЮ ЗАХАРА СИЗОНЕНКО

З аналітичним поглядом на історичні періоди важко не помітити, що культурна спадщина завжди відігравала важливу роль у підтримці духовності та національної самосвідомості народу, особливо у часи воєнних випробувань. Перед працівниками культурно-мистецької галузі, особливо в умовах воєнного стану, коли Україна бореться за свою самоідентичність, свободу і гідність постає важливе завдання відновлення, збереження, розвитку та популяризації української самобутньої культури, передавача її наступним поколінням. Саме зараз в Україні підвищився попит на своє, українське, яке країна-агресор вже сотні років намагається знищити.

Українське танцювальне мистецтво зберігає багатий скарб, який зібрано відомі хореографи, закохані в народний танець (О. Колосок, А. Гуменюк, З. Сизоненко, Б. Стасько, В. Тітов, Я. Чуперчук, М. Полятикін, Г. Клоков та ін.) і який має регіональний контент та колорит. Одним із неперевершених фольклористів півдня України є Захар Сизоненко – фольклорист, збирач і дослідник народних традицій Запорізького краю.

Інтерес до постаті З. Сизоненко набуває актуальності ще й тому, що його професійна діяльність збігається з роками другої вітчизняної війни. Саме приклад його натхненної праці підкреслює, як фольклористика може стати опорою в складний час, допомагаючи зберегти національну самосвідомість та віру у майбутнє.

Мета – актуалізувати важливість збереження та сценічної популяризації танців Запорізького регіону на основі вивчення творчих надбань фольклориста З. Сизоненка; визначити основні етапи його професійного життя та окреслити літературу, в якій розкривається його творча спадщина.

Цікавим є той факт, що З. Сизоненко народився 6 квітня 1905 році у м. Бердянськ, в якому вже понад 25 років отримують вищу освіту майбутні хореографи і останніми роками однією зі складових їх професійної підготовки є саме регіональний контент, пов'язаний з творчими надбаннями

З. Сизоненка, творча діяльність, якого багато часів не була відома через радянську пропаганду. Бути озброєними важливими професійними знаннями задля вирішення актуальних мистецьких та освітніх завдань – це основна теза в підготовці сучасного спеціаліста в галузі хореографічного мистецтва.

Біографію З. Сизоненка можна поділити на декілька періодів: дитинство – закоханість в народну культуру та формування хореографічної майстерності (балетна школа); юність – початок професійного становлення, як артиста у різних українських колективах, опері та естрадно-концертних програмах; професійне вдосконалення – балетмейстерська творчість (ансамбль пісні і танцю «Дніпрельстан», Запорізький обласний музично-драматичний театр імені Щорса); воєнний час – служба в кулеметному батальйоні, посада балетмейстера Запорізького театру ім. Островського (з 16 січня 1944 року). За час своєї професійної діяльності він періодично йшов з професії в наслідок проблем зі здоров'ям і працював на залізниці, як і його батько. Але любов до народного танцю, прагнення щодо дослідницької діяльності задля вивчення колориту танців запорізького регіону знов і знов повертала його до професії.

Найважливішим періодом його професійного життя можна вважати методичну роботу (понад 20 років), яка передбачала збирання, сценічну обробку та популяризацію серед хореографічних колективів області танцювального фольклору. Під час фольклорних експедицій ним було знайдено та записано більш ніж 60 танців, кожен з яких мав свою тему, сюжет, барви, характерні особливості різних куточків Запорізького краю: «Горлиця», «Линець-швиденець», «Новоспасівська кадрили» (Бердянщина), «Дощик», «Ой зав'ю вінки», «Трійка» (Пологівщина), «Полоняночка», «Чумак» (Оріхівщина), «Балабинська полька», «Вихор», «Хортичанка» (Запорізький район), «Ходить гарбуз по городу», «Перепілочка», «Ой шум – шум» (Новмиколаївський район), «Козак», «Гонта» (Кам'янсько-Дніпровський район), «Гречаники» (Веселівський), «Жок», «Ручениця», «Хоро» (Приморський і Приазовський райони) і багато інших [4]. Прикладом можна назвати танець «Балабинська полька», записаний в 1954 році в селі Балабино Запорізького регіону від сільських танцюристок А. Петренко, В. Коренок і Д. Гордієнко. Танець виконувався під час святкових гулянь на леваді чи вулиці за будь-якої пори року. Він передбачав необмежену кількість виконавців і виконувався як парний під українську народну польку [2].

Свої перші танці З. Сизоненко почав друкувати ще в 40-х роках. Більша їх частина була видана в журналі «Народна творчість та етнографія» (м. Київ,

видавництво Академії наук) та у збірниках А. Гуменюка «Українські народні танці» (м. Київ: Академія наук, 1962 р.), А. Гуменюка, П. Вірський «Українські народні танці» (м. Київ: Наукова думка, 1969 р.), «Репертуарний збірник» на допомогу художній самодіяльності (м. Київ: Радянська Україна) та ін. [1]. Нині у бібліотеці Запорізького обласного центру народної творчості знаходяться дві праці З. Сизоненко: «Збірник українських народних танців Запорізької області» і «Фольклорні танці Запорізької області», що безперечно є ціннісним матеріалом, який має бути в нагоді всім, хто працює над відновленням та сценічним впровадженням мистецьких надбань українців.

Друге життя отримали записані ним танці в методичних матеріалах викладачів закладів мистецької освіти, які готують майбутніх хореографів і мають озброювати їх важливими знаннями, акцентуючи увагу на регіональному контенті: В. Чміль «Танці Запорізького краю» [4], О. Мартиненко, Р. Павленко, О. Смолка «Танцювальна скарбничка Запорізького краю» [1], «Традиційно-побутові танці України: хрестоматія» [3]. Кожна праця має свої особливості відносно до структурованого тексту, але загальним є інформаційний матеріал щодо місцевого фольклору Запорізького краю, зібраного З. Сизоненко.

Отже, Захар Микитович Сизоненко є винятковим фольклористом, який присвятив своє життя збиранню та дослідженню танцювального фольклору Запорізького краю і залишив надзвичайно цінний спадок у вигляді теоретичного матеріалу. Хореографічна спільнота має бути вдячною З. Сизоненку за безцінний скарб зібраних і збережених ним фольклорних джерел, що набуває особливої актуальності в часи війни та часткової окупації окремих територій Запорізької області. Вважаємо, що всі, хто професійно пов'язаний з педагогічною діяльністю, мають знати, вивчати, цінувати, популяризувати таємниці народного мистецтва легендарної землі півдня України – козацького Запорізького краю.

Список використаних джерел

1. Мартиненко О., Павленко Р., Смолка О. Танцювальна скарбничка Запорізького краю: навч.-метод. посіб. з відеоматеріалами / за заг. ред. О. Мартиненко. Бердянськ : БДПУ, 2022. 163 с.
2. Павленко Р. Захар Микитович Сизоненко: біографія, творчий шлях, спадщина. *Scientific collection «Interconf»*. 2022. № 99. С. 491-497.
3. Традиційно-побутові танці України: хрестоматія / упор. проф. В. Виткалов. Львів: Львівські обереги, 2019. 279с.
4. Чміль В.А. Танці Запорізького краю в обробці З. Сизоненка. Мелітополь, 2011, 340 с.